PRVI KONGRES ČEŠKIH SLAVISTOV

2. in 3. oktobra 2007 je Češka zveza slavistov (Česká asociace slavistů) na Filozofski fakulteti Zahodnočeške univerze v Plznu organizirala I. kongres čeških slavistov, s čimer se je začela nova češka slavistična tradicija.

Organizator kongresa Češka zveza slavistov je samostojna, neodvisna, stanovska organizacija slavistov, povezana z mednarodnimi znanstvenimi organizacijami, odprta za sodelovanje in spodbude. Njeno poslanstvo je omogočanje rednega formalnega in neformalnega srečevanja čeških in tujih slavistov, razpravljanje o skupnih stanovskih vprašanjih, prizadevanje za pluralnost pristopov, za strokovni razvoj slavistov, pa tudi spremljanje kakovosti slavistike ter ustvarjanje atmosfere svobodnega soočanja pogledov, odprtosti in zahtevnosti prek lastnih nazorov in diskusij. Združenje, ki povezuje večino vodilnih čeških slavistov, je zastopano v predsedstvu Mednarodnega slavističnega komiteja in njegovih komisijah; za kongres v Makedoniji leta 2008 je pripravilo lastni tematski blok, sodeluje pa še pri dveh drugih, organizira eno okroglo mizo, njegovi člani pa bodo z referati nastopili v posameznih strokovnih sekcijah. Predvsem pa zveza skrbi za nenehno debato o temeljnih problemih slavistike, ki pogosto presegajo njene meje, saj za slavistiko še vedno obstaja velik interes, prav tako ostaja pomemben del češke nacionalne dediščine. Družbeni položaj slavistike na Češkem in v svetu pa še čaka na temeljito ovrednotenje.

Na kongres so bili povabljeni slavisti iz Češke, pa tudi nekateri sodelavci iz Slovaške, kot gosta sta bila navzoča tudi slavist iz Poljske in slavistka iz Francije. Cilj kongresa, ki je bil deležen velike pozornosti čeških slavističnih krogov, je bila ocena položaja slavistike v češkem okolju in v svetu ter razprava o problemih njene metodologije. Na programu so bili jezikoslovni, literarnovedni, pa tudi kulturološki in arealni referati, ki so nakazali odprtost slavistike in medkulturno raziskovanje povezav, ki presegajo meje slovanskih jezikov, slovstva in kulture. Vendar tudi danes prevladujeta fleksibilnost in notranja krhkost slavističnih študij v odnosu do emancipacijskega procesa slovanskih narodov.

Srečanja so se s svojimi referati med drugim udeležili predsednik Slovaškega slavističnega komiteja, slavisti z Univerze Palackega v Olomoucu, s Karlove univerze, Masarykove univerze, Južnočeške univerze, z gostiteljice Zahodnočeške univerze v Plznu, z Univerze Komenskega v Bratislavi ter Slovaške akademije znanosti. Posebna gostja je bila častna profesorica pariške Sorbone Hana Voisine-Jechová. Zaradi precejšnjega zanimanja bo v prihodnje okrepljena udeležba iz tujine.

Na splošno je bilo ugotovljeno, da ima slavistika v svetu svoje probleme, vendar pridobiva – ne da bi morala izgubiti ali oslabiti svoje jezikoslovno jedro – politični pomen; ne zato, ker je prenehala biti filologija, ampak ravno zato, ker je to ostala in ker izpolnjuje svoje jezikoslovne naloge. Jasno je, da mora biti transcendiranje slavistike preko meja jezikoslovja izpeljano previdno, saj je črta med kvalificiranim presežkom in diletantizmom zelo tanka, predpostavlja pa se tudi določena mera improvizacije. Arealne študije ne prenašajo mehaničnosti, ideološke stereotipnosti, ampak ravno nasprotno zahtevajo nenehne premike, prepletanje, pa tudi umirjen analitični premislek. Takšne splošne teme so lahko na primer tema evropejstva oziroma srednjeevropejstva in slovanstva, vloga Slovanov v Evropi ali kulturna integracija razsežne in raznorodne imigracije k nam ali na primer tudi slovanske emigracije drugam – torej med drugim proučevanje narodnih manjšin in njihovih duhovnih izrazov, kulture in njene interakcije v jezikovnem, literarnem, socialnem ipd. pogledu. Naslednja zanimiva interesna sfera bi lahko bili metodologija in interpretacija: razkol med strogo znanostjo in prostim razmišljanjem se je povečal. Slavistika se v svojih presežkih dotika tudi bolj splošnih tem – ravno slovansko gradivo je v preteklosti večkrat vodilo k ustvarjanju novih metodologij v jezikoslovju, literarni vedi in kulturologiji (npr. ruska formalistična šola, strukturalizem, komparativistika, genologija, arealne študije). S politično-geografskim razpadom srednje in vzhodne Evrope se je sklenilo povojno

obdobje razvoja nacionalnih filologij, s tem pa se je spremenila tudi funkcija slavističnih študij, tj. iskanje smisla stroke mora biti povezano z obnovo ideološko nebipolarne Evrope, ki še vedno ni definirala novega jezika lastne enotnosti. Zaradi vse manjšega pomena ideoloških kodifikacij stoji slavistika »na razpotju«, tj. pred novo obrambo in utemeljevanjem svojega bistva in namena.

Naslednji kongres bo čez dve leti na Univerzi Hradec Králové.

Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka
Brno
Iz češčine prevedla
Bojana Maltarič.